

Greta Lemanaitė
(Uniwersytet Jagielloński)

62

Księgozbiór dr. Henryka Gierszyńskiego jako odzwierciedlenie życia emigrantów popowstaniowych we Francji

Henryk Gierszyński (1845–1930), urodzony w Sandomierzu, jako młody chłopiec brał udział w powstaniu 1863 roku. Po upadku powstania wyemigrował do Francji, skończył tam studia medyczne i osiadł w Querville nieopodal Paryża. Wraz z małżonką Marią Gierszyńską z domu Bukowską, pochodzącą z okolic Poniewieża na Litwie, byli mocno zaangażowani w niesienie pomocy przybywającym do Francji wygnańcom oraz emigrantom polskim i litewskim. Z czasem w działalność wspierania materialnego i duchowego wciągnęły się również dzieci Gierszyńskich, w szczególności syn Stanisław i córka Kamila. Dom Henryka i Marii Gierszyńskich w Querville z czasem stał się swojego rodzaju wyspą polskości we Francji. Tutaj odbywały się regularne spotkania emigrantów, podczas których prowadzono rozmowy o sytuacji politycznej w Polsce i na Litwie, zastanawiano się, jak sobie nawzajem pomagać. Z relacji świadków wynika, że każdy w tym domu był gościem mile widzianym, czuł się swojsko, tak, jakby na ziemi francuskiej trafił na skrawek ojczyzny, gdzie pani domu do Litwinów przemawiała po litewsku, a do Polaków zwracała się po polsku.

Nadzwyczaj wielostronna osobowość Henryka Gierszyńskiego nie pozwała badaczowi pozostać obojętnym i wręcz zobowiązuje do bliższego spojrzenia na postać, która odegrała tak ważną rolę w dziejach zarówno Polskiej jak i Litewskiej emigracji we Francji. W zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Polskiej w Paryżu oprócz wyjątkowo okazałego zbioru korespondencji Henryka Gierszyńskiego z różnymi osobami znajduje się również „Spis książek z księgozbioru Henryka Gierszyńskiego”. Składa się on z czterech dużego formatu zeszytów: *Katalog alfabetyczny książek dla młodzieży*; *Katalog alfabetyczny książek Szkolnych*; *Biblioteka Dra Henryka Gierszyńskiego*; *Katalog rzeczowy. 1. Czasopisma i dodatki do nich*. Zawartość tych zeszytów otwiera przed czytelnikiem możliwość poznania zainteresowań posiadacza opisanego księgozbioru (znajdziemy tu książki nie tylko w języku francuski, polskim, ale również litewskim). Przegląd listy książek dla młodzieży czy katalog książek szkolnych daje

możliwość ułożenia obrazu wychowania młodego pokolenia na obczyźnie.

Trudno jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie, jaki los spotkał omawiany księgozbiór. Przypuszczalnie wraz ze spuścizną Henryka Gierszyńskiego został on w dużej części przekazany Bibliotece Polskiej w Paryżu. Podczas kwerendy w zbiorach biblioteki udało się odnaleźć poszczególne egzemplarze prawdopodobnie pochodzące właśnie z tego zbioru. Nie ma jednak wątpliwości, że księgozbiór ten stanowi cenną wskazówkę pozwalającą uzupełnić wciąż istniejące braki w opisie dziejów emigracji polskiej we Francji.